

بسم الله الرحمن الرحيم

مركز تخصصی فقه و اصول النفیسه (ره)

نیمسال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

جزوه سطح سه

رشته فقه و اصول

جواب پرسش عقاید خاصه ۱

استاد: سلیمیان

درس اول

۱- مسائل پنج گانه ای که حول محور امامت می چرخد را ذکر کنید؟ این مسئله عمدتاً در پنج محور پیش میروند: یک. امامت چیست؟ دو. آیا امامت وجوب دارد یا لازم است؟ سه. منشأ وجوب و لزوم امامت چیست؟ چهار. ویژگیهای لازم برای امامت چیست؟ و پنج. شخص امام کیست؟

۲- منشأ اختلافات در باب امامت بین شیعه و اهل سنت را تبیین کنید؟ به اختلاف در مقام تصور بر میگردد. برای مثال این که بحث از امامت به اصول بر میگردد یا فروع یا اینکه امامت مسأله‌های فقهی است یا کلامی یا اینکه نصب امام بر خداوند واجب است یا مکلفان، همگی بر تصور ما از امامت استوار است.

۳- معنای لغوی و اصطلاحی امامت را ذکر کنید؟ امامت عبارت است از ریاست عام و تام در همه امور دینی و دنیوی

۴- علت وحدت تعاریف واحده از شیعیان در مسئله امامت را توضیح دهید؟ اشتراک الفاظ در تعریف امامت بین شیعه و اهل سنت نشاندهنده تصور مشترکی از امامت بین آنها نیست. تفاوت مفهوم و تصور امامت در دیدگاه شیعه و اهل سنت آن قدر زیاد است که میتوان این تعریف یکسان را اشتراک لفظی دانست. اصلاحگاری(کلامی) (امامت در دیدگاه شیعه و فرعانگاری) فقهی (آن در دیدگاه اهل سنت یا تأکید بر لطف بودن امامت و لزوم تعیین امام از سوی خداوند و در نتیجه الهی و آسمانی دانستن مقام امامت در دیدگاه شیعه و در مقابل تعیین امام از سوی مردم در دیدگاه اهل سنت نشاندهنده این تمایز هویتی و مفهومی است

۵- مراتب امامت چیست؟ الف) از شؤون ایشان که بلا تکلیف میماند، رهبری اجتماع است. این مرتبه از امامت مورد وفاق بین شیعه و اهل سنت است و اختلاف در آن فقط مصداقی و تاریخی است. اگر مسئله امامت در همین حد و مرتبه میماند، یعنی سخن فقط در رهبر سیاسی مسلمانان بعد از پیامبر بود، انصافاً شیعه نیز امامت را از فروع دین قرار میداد.

ب) امامت به معنای مرجعیت دینی: امامت در این مرتبه نوعی کارشناسی اسلام است؛ اما کارشناسی بالاتر از حد یک مجتهد کارشناسی از جانب خداوند. به عبارت دیگر امام از دیدگاه شیعه اسلام شناسی معصوم و عاری از خطاست. اهل سنت برای هیچ کس چنین مقامی را قائل نیستند. بنابراین آنها در این مرتبه از امامت نه قائل به وجود امام هستند و نه قائل به امامت.

ج) امامت به معنای ولایت. این مرتبه اوج مفهوم امامت است. امام نزد شیعه انسان کاملی است که مقامات و درجات زیادی برای او قائلند و وی را حجت زمان میدانند. اهل سنت و حتی برخی از شیعیان به این مرتبه از امامت معتقد نیستند.

۶- قیود مشترک موجود در تعاریف متفاوت امامت را توضیح دهید. ریاست: جنس قریب برای امامت است و بقیه قیود عرض خاص هستند. عامه یعنی ریاست و رهبری عام و فراغیر؛ و بدین سبب قضاوت و حکم ریاست جزئی از تعریف خارج می‌شود. کلمه لشخاص بیانگر لزوم یک امام در هر زمان است نه بیشتر از یک امام. فی امور الدین بیان می‌کند امام رهبر دینی جامعه است و سلطان جور را از تعریف خارج می‌کند. و الدنيا یعنی امامت فقط امری دینی نیست؛ بلکه هم برای دنیا و هم برای آخرت است و قید بالاصاله یعنی امام باید منصوب از جانب خدا و رسول باشد.

درس دوم

۱- ما هو الدليل على ان الامامه من اصول الدين؟ دلایل نقلی: آیات (اكمال دین و تبلیغ) و روایت (من مات و لم یعرف امام زمانه مات میته جاهلیه)

دلیل عقلی: سعادت دنیوی و اخروی منوط به وجود امامی است که نصبش الهی باشد تا احکام و دستورات الهی به شکل صحیح در جامعه اجرا شود و این حرف بر اساس قاعده لطف نیز قابل توجیه است. در واقع نبی علت محدثه و امام علت مبقیه است.

۲- ما حکم منکر الامامه؟ طبق روایتی که در این مورد آمده: کسی که منکر امامت و ولایتی باشد که نصبش الهی است، مرتد شده است هر چند به وحدانیت خدا و رسالت پیامبرش اعتراف کرده باشد.

۳- بم استدل به اهل السنہ و نقضه؟ اولاً: تواتر و اجماع مسلمین بعد از وفات پیامبر ص بر اینکه در تمام زمانها باید امام مطاع و متبوع وجود داشته باشد.

جواب: تواتر و اجماع نداریم چون این تواتر و اجماع اعم از نصب امام از طرف خدا و رسول خدا ص و یا مردم است و عام بر خاص دلالت نمیکند. از طرفی بخاطر اختلاف نظر مردم ممکنه نصب امام سالها بتعویق بیفتند، مانند اینکه در قریشی و جامع الشرایط بودن امام اتفاق ولی در اجتهاد و عدالت اختلاف است، مضاف بر اینکه شیعه استدلال بفعل امام هم دارد، یعنی امام بایستی در تجهیز رسول خدا ص و نماز بر حضرت حضور داشته باشد.

دوما: واجب است که ضررها و مفاسد دفع شود، چون تشریع برای مصلحت معاد و معاش مردم است. پس باید انتخاب امام توسط مردم برای دفع ضرر انجام شود.

جواب: این حرف شما مصادره به مطلوب است، یعنی وجوب نصب امام بر امت متفرع و متوقف بر این است که امامت از فروع دین باشد، در حالی که اگر مردم در نصب امام اتفاق نکنند نه تنها دفع ضرر نمی‌شود بلکه باعث فتنه می‌گردد.

۴- اذکر الایات و الروایات الداله علی ان الامامه من اصول الدين؟ آیات: الیوم اکملت لكم دینکم (دلالت دارد بر نقص دین بدون ولایت و حصول کمال بوسیله ولایت)، آیه تبلیغ: یا ایها الرسول بلغ ما انزل اليک من ریک... (تبلیغ ولایت اینقدر مهمه که اگه پیامبر ص انجام ندهد مثل اینه که رسالتش را ترک کرده) روایات: در کنار حوض کوثر پیامبر ص میفرمایند: خدا یا چه چیزی سبب ارتداد این اصحاب شده؟ جواب میشنود که اینها منکر خدا یا پیامبر نشدند بلکه ایشان منکر امامت شدند. و روایت: من مات بغیر امام مات میته.

۵- اقسام اصول دین را توضیح دهید. اصول دین دو قسم است. یک: اصولی که جریان حکم در فقهیات بر آن مترتب می‌شود که عبارت است از شهادت به وحدانیت و شهادت به رسالت پیامبر. دو: اصولی که نجات اخروی و خلاصی از عذاب و دخول در بهشت متوقف بر آن است. مثل اعتقاد به امامت و امام. به این قسم اصول ایمان هم گفته می‌شود.

درس سوم

۱- بین فکره ضروره وجود الامام؟ در وجوب نصب امام ، اختلاف وجود دارد. خوارج معتقد به نفی وجوب نصب امام هستند و اهل سنت آن را واجب میدانند سمعا نه عقا. اما شیعه آن را عقلا واجب میداند و معتقدند که وجود امام بر هداوند واجب است؛ به این بیان ک نصب امام بر خدا واجب است چون وجود امام برای مسلمین ، لطف است و واجب است برخدا لطفسن برمسلمین . و نیز روایات در باب اینکه زمین خالی از حجت و امام نمی‌شود ، فراوان است.

۲- اذکر الدلیل العقلی علی ضروره وجود الامام؟ دلیل برهان لطف : تردیدی نیست ک اگرین مردم حاکم و زمامداری باشد ک برای استقرار عدالت در جامعه مورد اطاعت قرار گیرد و با هر ظلم و تجاوزی مبارزه کند ، زمینه برای روی آوردن مردم ب طاعت الهی و ترک گناهان آماده تر می‌شود. لذا نصب چنین فردی (امام) ، لطف است و چنین امامی قطعا معصوم است ک در این صورت ، تنها خداست ک از ضمایر انسانها آگاه است و میداند چه کسی صلاحیت این مقام را دارد . درنتیجه : این لطف ، فعل خداومد است. ترک لطف ، نقض غرض خداوند است، نقض غرض برای خدای حکیم ، قبیح است. درنتیجه : ترک لطف ، قبیح است. در نهایت میتوان اینگونه گفت ک : نصب امام ، لطف و فعل خداوند است و برخلاف واجب است ک امام معصومی را برای اداره امور انسانها منصوب کند.

۳- ما هی السیره رسول الله فی الاستخلاف ؟ رسول خدا ص شهر را هیچ گاه بدون جانشین یا کسی ک امور سیاسی و اداری را در غیاب خود به جا آورد، رها نمیکرد. هرگاه حضرت ب غزوات میرفتند، چه این غزوه کوتاه مدت بود چه بلند مدت، کسی را در غیاب خود برای اداره تمور شهر می گماشتند. پس چگونه ممکن است ک حضرت را برای بعد از وفات خود کسی را جانشین قرار نداده باشد.

۴- وضع سیره الانبیاء و المرسلین فی الوصیه ؟ هرپیامبری ، وصی و جانشینی را در امت خود قرار می داده است. حضرت آدم، هنگام وفات ، حضرت شیث را جانشین خود قرار داد. حضرت ابراهیم ، حضرت اسماعیل را جانشین قرار داد. حضرت اسحاق، فرزندش یعقوب را جانشین قرار داد. اینگونه بود ک پدر به فرزند یا برادر وصیت میکرد. همانطور ک موسی بن عمران به یوشع بن نون وصایایی کرد. یا حضرت داود به فرزندش سلیمان وصایایی کرد.

۵- یک شبه در بحث ضرورت وجود امام ذکر کرده و به آن پاسخ دهید. امامت در صورتی واجب است که لطف منحصر در آن باشد و لطف دیگری نتواند جایگزین آن بشود. درحالی که چنین نیست. یعنی لطف منحصر در امامت نیست. پس امامت به صورت مشخص واجب نیست. جواب: انحصار این لطف در امامت برای عقلاً کاملاً مشخص است و برای همین است که عقلا در هر زمان و مکانی رئیسی برای خود منصوب می کردن تا از به وجود آمدن مفاسد جلوگیری کند.

درس چهارم

۱- اذکر الآیات التي يمكن ان ثبت بها علم الامام الخاص؟ جواب: سوره یوسف جایی که داستان نایبینایی حضرت یعقوب پیش آمد. حضرت یوسف به برادرش فرمود (اذھبوا بقیصی هذالقوله علی وجه....) و حضرت یوسف بواسطه علمی که از نزد خداوند داشت پیراهن خود را برای پدر فرستاد و چشم پدر بینا شد. یاد ر قرآن داستان موسی و اینکه به اذن خدا با عصایش برسنگ زد و ۱۲ چشمہ برای ۱۲ قوم بنی اسرائیل از زمین جوشید و حضرت این علم را از نزد خدا داشت و میدانست زیرا این سنگ چشمہ آب وجود دارد (آیه ۶۰ بقره) و همچنین حضرت سلیمان که به قدرت های غیبی بهره مند بود. مثل صحبت با پرندگان یا جا بجا یابی تخت ملکه مصر (۱۰۲ بقره) و ..

۲- اذکر الروایات الدالة على علم الامام؟ جواب: دسته ای از روایات که افاضه شدن علم غیب به پیامبر را یاد آور شده است؛ مانند گفتار خداوند که فرموده است: ای پیامبر این از خبرهای غیبی است که به تو وحی میکنیم. پس اگر این شان رسول اکرم ﷺ است. (سوره ص آیه ۶۰). امیر المؤمنین علیه السلام فرموده است: هان! آن علمی که آدم با آن علم از آسمان به زمین هبوط کرد. و تمامی پیامبران از آدم تاختام با آن برتری داده شده اند؛ در خاندان خاتم پیامبران که سلام خدا برایشان باد، وجود دارد.

وامام صادق العلیه السلام یکی از یارانش، از آئمہ باآنچه در قرآن آمده خبر داده است. در حالی که به او فرموده‌ای سدیر! آیا قرآن خوانده ای؟ پس سدیر گفت بله پس امام فرمود آید رآنچه از کتاب خداخوانده ای این آیه را یافته ای؟ که می‌فرماید بگو: کافی است که خداوندوکسی که علم کتاب نزد اوست میان من و شما گواه باشد.

۳- ماهی طریق العقلیه التی یثبت من خلالها علم الامام؟ جواب: شیخ مفید معتقد است که علم آئمہ به غیب، برای ایشان ثابت است بدون اینکه یک صفت ذاتی برای آنها باشد و وجوب عقلی داشته باشد. بلکه علم غیب، بزرگ داشتی از جانب خدا، برای ایشان است که دلیل نقلی درباره‌ی آن صادر شده است.

۴- بین اهمیت علم الامام بالغیب؟ جواب: ان فرموده است: امامان از خاندان محمد علیه السلام باطن برخی از بندگان را می‌شناخته‌اند، و آنچه قرار است اتفاق بیفتد را قبل از واقع شدن میدانسته‌اند؛ [اما] این ویژگی در میان ویژگیهای آنها واجب نیست و شرط در امام بودن آنها نیست؛ [بلکه] خداوند با این ویژگی آنها را گرامی داشته است، و خدا علم غیب را به ایشان تعلیم داده است. تا باعث لطف در فرمانپذیری از ایشان و چنگ زدن به امامتشان باشد. علم غیب امام، به لحاظ عقلی واجب نیست؛ بلکه [فقط به لحاظ نقلی برای ایشان واجب است. اما سخن راندن درباره آنها به اینکه آنها علم غیب را به صورت مطلق و ذاتی میدانند، سخنی است پذیرفته نشده و دارای فساد آشکار؛ زیرا توصیف کردن با این ویژگی) علم غیب مطلق و ذاتی (تنها شایسته کسی است که خودش (بدون وساطت دیگری) از اشیاء آگاهی داشته باشد، نه با علمی فرا گرفته شده [از دیگری]، و این [نوع از علم غیب، یعنی علم مطلق ذاتی] نیست، مگر برای خداوند؛ و گروه اهل امامت (شیعه) (بر همین عقیده من هستند، مگر مفوضه و غالیان وابسته به آنها که از شیعه جدا شده‌اند].

۵- اذکر نماذج من الروایات المرتبطة بعلوم الائمه؟ جواب: روایت ابو بصیر از امام صادق العلیه السلام روایت هشام ابن حکم از ابو عبد الله خطبه‌ی امیر المؤمنین علی العلیه السلام: از من بپرسید پیش از آن که مرا از دست بدھیم، پس به خدا قسم نخواهید پرسید از فتنه ای که صد نفر را گمراه و صد نفر را هدایت می‌کند، مگر آنکه شما را از فراخوانندخه و هدایت کننده آن تا روز قیامت آگاه نمایند. خبر دادن حضرت علی العلیه السلام از دار زدن میثم تمار، ضربه زدن به با نیزه دهان، به دار کشیدن او بر تنہ‌ی نخل و نشان دادن درخت نخل به میثم. روایت رسول خدا: من شهر علم هستم و علی دروازه آن است.

۶- نظر شیخ مفید را درباره علم غیب امام بیان کنید. ایشان معتقد‌نند علم ائمہ به غیب برای آنها ثابت است. اما صفت ذاتی آنها نیست و وجوب عقلی هم بر آن وجود ندارد؛ بلکه کرامتی از جانب خداوند برای آن‌هاست.

۱- معنای لغوی و اصطلاحی عصمت چیست؟ عصمت در لغت یعنی امساك و اعتصام یا بازدارندگی و حفظ کردن. در اصطلاح یک حالت و ملکه نفسانی درونی است که باعث عدم ارتکاب هر گونه معصیت و خطأ می‌گردد. (البته با مراقبت بیرونی که به وسیله ملائکه انجام می‌شود).

۲- آیا عصمت و اختیار باهم مخالفند؟ عصمت یک ملکه درونی است و جزء با اراده‌ی خدا ممکن نیست در واقع فاعل عصمت در نهایت خدای متعال است ولی منظور این است که بخاطر ورع و تقوا و لیاقتی که موصوم از خود نشان می‌دهد، خدا درک و عقل کامل به موصوم داده و بنابراین منافاتی با اختیار ندارد و اسباب عصمت قوه‌ی عقلیه است که تحت اختیار انسان است ولی خدا از باب لطف عصمت را به موصوم عطا می‌کند.

۳- دلائل ضروره عصمت در امام (دلائل عقلی) آن چیست؟ الف- اگه امام موصوم نباشه تسلسل پیش می‌آید که این امر باطله. مردم ممکن الخطأ هستند و نیاز به کسی دارند که مثل خودشان ممکن الخطأ نباشد تا آنان را از خطأ برحدزد دارد و هدایت کند پس اگه امام هم عصمت نداشته باشه به کسی دیگری نیاز دارد و ..... تسلسل پیش می‌ماید.

ب- امام حافظ شریعته پس واجبه موصوم باشه. چون ماهیچ مرجعی در شریعت بجز امام نداریم.

قرآن نمیتواند مرجع باشد چون احکام تفضیلا در قرآن نیامده،

و روایات هم اکثرا ظنی الصدورند،

و در اجماع هم احتمال خطأ هست،

و قیاس و عقل هم نمیتوانند مرجع باشند چون قیاس اولاً باطله و ثانياً قیاس از عقل می‌ماید و عقل هم توانایی درک همه چیز را ندارد،

براءه هم نمی‌تواند شریعت را از انحراف حفظ کند.

۴- دلائل نقلی بر عصمت امام چیست؟

آیه تطهیر؛ انما يرید الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرًا.

آیه امامت؛ (لا ينال عهدى الظالمين) در این آیه آمده؛ امامت عهد و منصبی الهی است و شرط این مقام عصمت در امام است یعنی خدا ظالم را برای این مقام نصب نمی‌کند.

حدیث تقلین؛ رسول الله ﷺ فرمودند: انی تارکم فیکم التقلین.... من کتابم و اهل بیتم را در میان شما باقی میگذارم هرگز از هم جدا نمی شوند تا زمانی که کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

۵- یکی از ادله علامه حلی در استنباط بر عصمت، لازم آمدن نقض غرض است. آن را توضیح دهید. اگر امام معصوم نباشد و معصیت از او سر بزند نقض غرض پیش می‌آید؛ زیرا غرض از نصب امام این است که امت از اوامر امام تبعیت کرده و از او اطاعت کنند. حال اگر امام دچار معصیت شود تبعیت و اطاعت از او واجب نیست و این با غرض نصب امام منافات دارد.

۶- منظور از اراده در آیه تطهیر چه نوع اراده‌ای است؟ دو نوع اراده داریم تکوینی و تشریعی. اراده تشریعی به گروه خاصی تعلق نمی‌گیرد و شامل همه می‌شود و نیز ممکن است منفک از مراد شود یا نشود. پس در آیه اراده تکوینی است؛ زیرا با توجه به حصر اراده خداوند در گروه خاصی می‌فهمیم اراده تکوینی است و اراده تکوینی هیچ وقت منفک از مراد نمی‌شود.

درس ششم

۱. ما الدلیل علی وجوب النص علی الامام؟ طبق برهان لمی (از علت به معلول رسیدن) دو دلیل بر وجوب نص بر امام می‌آوریم:

۱- واجب است که امام معصوم باشد و عصمت امری است که از همگان مخفی و پوشیده است و هیچکس بجز خدا بر آن علم ندارد، پس چون تنها راه عصمت از طرف خدادست پس تنها راه نصب امام معصوم نیز از طرف خدادست.

۲- پیامبر مهربانترین بر مردم بودند حتی مهربانتر از والد نسبت به ولدش، در مورد تمامی امور مسائل امت را ارشاد و راهنمایی میکردند. و انقدر به امت و راهنمایی ایشان اهمیت میدادند که در صورت سفر یکی، دو روزه هم برای انجام امور مردم کسی را بعنوان جانشین خود قرار می‌دادند. و این سیره پیامبر ﷺ بوده است.

از این دو مورد نتیجه میگیریم که حتما باید جانشین و امامی تعیین شود از طرف خدا و رسولش... و این همان وجوب نص و تصریح بر امام است.

۲. ماهی العلاقه بین العصمه و النص؟ نقش امام مرجعیت دینی و دنیوی است. این ماموریت مهم تشریعی و قانونی امام به همه می‌ابعاد مختلف از جمله عقاید، احکام، اخلاق و رهبری و سیاست مربوط است و اطاعت و پیروی از امام در همه این موارد واجب است. فلذا باید اقوال و افعال و تقریرات امام از روی عصمت باشد و بگونه‌ای باشد که حجت شرعی باشند. منجزیت و معذریت برای امت داشته باشند مثل حجیت رسول. پس نقش الهی و خطیر امامت مستلزم یک سری ویژگیهایست من جمله عصمت امام.. و ضرورت دارد عصمت در دریافت احکام، تبلیغ احکام و عمل به احکام پس در واقع بین عصمت و نص رابطه‌ی مستقیم و موازی و هماهنگ وجود دارد.

۳. اذکر الدلائل علی النص فی فعل رسول الله ﷺ؟ با بررسی رفتار رسول اکرم ﷺ در می‌یابیم که ایشان در تربیت امت، رفتارشان حول محور خلافت و ولایت الهی بوده است.

رسول اکرم ﷺ در تمام لحظات زندگی خویش و تمام سیره‌ی رفتاریشان فرهنگ سازی بر نظریه‌ی نص بر امامت داشتند. و اینکه ای مردم شما صلاحیت تعیین امام را ندارید و تنها خداست که امام را تعیین می‌کند و من هم آن امام را به شما معرفی می‌کنم. از جمله افعال رسول ﷺ در این مورد: آیه و اندر عشیرتک الاقرین و جریانش، قصه‌ی غدیر و موارد بسیار دیگر می‌باشد.

۴. اذکر نظریه النص فی حدیث الائمه. وقتی تاریخ را ملاحظه کنیم میبینیم که در موارد بسیار حضرت علیؑ بیشتر نصوص و اشاراتی که دال بر خلافت ایشان پس از رسول اکرم ﷺ و یا نص برایشان با اسم، بوده را اظهار و بیان میکردند. هرچند در ایام خلفاً، امام منع از حدیث بودند اما در فرضیه (نمازهای یومیه) و فروعات، امام خطبه‌هایی می‌خوانند تا مردم احادیث نبوی یادشان بیاید. امام در جریان ثقیفه، فرمودند: اینها به اصل درخت (یعنی اسلام) احتجاج کردند ولی ثمره و میوه‌ی آن درخت را (یعنی خلافت و ولایت امیرالمؤمنین ﷺ) قبول نکردند. و مواردی از این قبیل که امام در بیانات و رفتار خویش، نظریه‌ی نص امام از طرف خدا و رسول را متذکر میشندند.

درس هفتم

۱_ ذکر کنید خصوصی که دلالت دارد امام بعد از پیامبر ﷺ امام علیؑ است؟ الف) آیه قرآن. (اندر عشیرتک الاقرین) که در پی نزول این آیه پیامبر اکرم ﷺ جمع کرد فرزندان عبدالطلب را و به آنها اعلام کرد که به پیامبری مبعوث شده استو از آنها سوال کرد که چه کسی مرا در این امر یاری میکند. فقط امام علیؑ گفت من شمارا یاری میکنم. پس پیامبر ﷺ در حضور همگان به ایشان گفت همانا تو برادرم و وصی و جانشین بعد من هستی پسحرف اورا گوش کنید و اورا اطاعت کنید.

ب) حدیث غدیر. پیامبر در مسیر بازگشت حج الوداع در مکان غدیر مردم را جمع کرد و به آنها گفت من کنت مولا و فهذا علی مولا

۲_ ذکر کنید دلایل افضلیت امام علیؑ برابر صحابه؟ دلایل افضلیت امام علیؑ برابر سایر صحابه: الف) گشتن عمرین عبدود در جنگ احزاب. ب) فتح خیر به دست ایشان. ج) بعد از رسول خدا ﷺ هر کدام از صحابه احکام دین بر آنها مشابه میشد آرایشان سوال میکردند. د) روایت سلمان از پیامبر ﷺ او لین کسی که بر حوض کوثر بر من وارد میشود علی بن ابی طالب است.

۳) ادلہ امامت امام علیؑ در قرآن چیست؟ الف) آیه انداز (اندر عشیرتک الاقرین) ب) آیه ولایت (امنا ولیکم الله مرسوله و الذين امنوا الذين قيمون الصلاه و يوتون الزكاه و هم راكعون)

۴) ذکر کنید دلایل امامت اهل بیت چیست؟ تعیین با روایات که گاهی از آنها نیز به حد تواتر میرسد.

۵) بیان کنید روایاتی که دلالت دارد بر امامت و قیادت اهل بیت؟ روایات متعددی در باب امامت اهل بیت ذکر شده است از جمله:

الف) پیامبر اکرم ﷺ میفرمایند: اهل بیت من عترت من هستند و از گوشت و خون من هستند آنها ائمه بعد آز من هستند. به عدد نقبای بنی اسرائیل. ب) پیامبر اکرم ﷺ میفرمایند: ائمه بعد از من ۱۲ تا از آنها از صلب حسین است که نهمی آن مهدی است.

۶- ادله‌ای که تواتر حدیث غدیر را اثبات می‌کند بیان نمایید. اعتراف علماء با وجود اختلاف مذاهب آن‌ها، بزرگان محدثین حدیث غدیر را از طرق زیادی روایت کرده‌اند، احتجاج صحابه و تابعین به حدیث غدیر.

۷- شبههای که به حدیث غدیر وارد شده‌است چیست؟ آن را پاسخ دهید. قصد پیامبر نصب حضرت علی علیه السلام به عنوان ولی و رهبر مسلمانان و جانشین بعد از خود نبود بلکه به‌دلیل بیان فضیلت و جایگاه حضرت بود. زیرا کلمه ولی به معنای ناصر و دوست و محبوب هم به کار می‌رود و هیچ دلیلی وجود ندارد که بگوییم «ولی» حتماً بر رهبر و حاکم مسلمانان حمل می‌شود. جواب: توجه به شرایط این واقعه تاریخی سبب می‌شود هیچ وجهی برای این شبهه باقی نماند. اموری نظیر نگهداشتن مردم در آن مکان و جلوگیری از حرکت آن‌ها، انتظار تا پیوستن بقیه گروه‌ها، امر به ابلاغ آن واقعه توسط شاهدین به غائبین و غیره دال بر بیان امر مهم و غیرعادی است. همچنین تهدید خداوند که اگر این امر را پیامبر ابلاغ نکند گویی رسالت‌ش را انجام نداده است و نیز فهم بزرگان صحابه نسبت به این نص دلایلی بر رد آن شبهه است.

درس هشتم

۱. آیات نازل شده در حق امام علی علیه السلام و فضیلت امام علی علیه السلام را ذکر کنید.

۱) از ابن عباس روایت شده که رسول خدا فرمود آیه‌ای که در آن یا ایها‌الذین آمنوا هست را خدا نازل نکرد مگر اینکه حضرت علی راس مومنان و امیر مومنان است.

۲) آیه قل لا اسئلکم علیه اجرا الا المودة فی القربي شورا ایه ۲۳.

۳) آیه و جعلی و زیر من اهلی. طه ایه ۲۹.

۴) آیه انما ولیکم الله و رسوله و الذين آمنوا الذين يقيمون صلات ويؤتون زكوات و هم راكعون. که این آیه در مورد حضرت علی علیه السلام است هنگامی که انگشت‌خود را به فقیر در نماز صدقه دادند

۵) آیه یا ایها الرسول بلغ ما انزل اليک من ربک این آیه در مورد حضرت علی در روز غدیر نازل شده.

۶) آیه طهیر.

۷) آیه مباھله

۲. آیا تصریحاتی از سنت نبی صلی الله علیه و آله یافت می شود که فضیلت امام علی علیه السلام را تاکید کند؟

روایاتی از پیامبر صادر شده در حق علی علیه السلام که از این روایات عمق علاقه بین این دو نفر کشف می شود مثل این روایت که پیامبر صلی الله علیه و آله قریش را جمع کرد و گفت هیچ کس از طرف من دین من را ادا نمی کند مگر علی علیه السلام.

در چند طریق از پیامبر روایت شده علی از من است و من از علی هستم و او ولی هر مومنی بعد از من است و ادا نمی شود از طرف من مگر من یا علی .

سوم اینکه پیامبر در مورد ازدواج حضرت فاطمه سلام الله علیها خواستگاری دو خلیفه یعنی ابوبکر و عمر را قبول نکرد و گفت که فاطمه صغیره است ولی وقتی حضرت علی خواستگاری کرد به او تزویج نمود .

چهارم قضیه بستن همه درها غیر از درب خانه امام علی علیه السلام به مسجد.

۳. شخصیت امام علی علیه السلام را نزد اصحاب به اختصار بیان کنید.

خلیفه اول: ابوبکر برای حل بسیاری از مشکلات به امام علی علیه السلام رجوع می کرد: مثل هنگامی که برای جنگ با روم با اصحاب خود به رسول خدا مشاوره کرد حضرت علی علیه السلام اشاره کرد که انجام بده ابوبکر گفت اگرانجام دهم پیروز می شویم امام فرمود بشارت میدهم تو را به خیر.

خلیفه دوم: کلام عمر در چند مورد مشهور شده لولا علی لهلک عمر .

خلیفه سوم: عثمان بن عفان در قضایای متعددی که نمی توانستند آن را حل کنند مراجعات زیادی به امام داشتند مثل زمانی که مردی با زنی ازدواج کرد و فرزند او بعد از ۶ ماه به دنیا آمد. همسرش او را طلاق داد و عثمان حکم بر رجم او کرد به حضرت علی رسانیدند این کار را ، امام گفت چه می کنی ابوبکر گفت فرزند ۶ ماه متولد شده. حضرت فرمود و (حمله و فصاله ثالثون شهر) حمل و جدا شدن از شیر سی ماه است ، مقداری باقی نمی ماند از شیر گرفتن مگر شش ماه.

از عبدالله بن عمر روایت شده: برای علی بن ایطالب سه چیز بود که اگر یکی از آنها برای من بود بهتر بود از حمر النعم: ازدواج با فاطمه ، اعطای پرچم به او در روز خیر و آیه نجوى.

۴. آنچه را که منحصر شده به حضرت علی علیه السلام را ذکر کنید.

۱) مقابله قرآنی با دشمنان علی علیه السلام و مغبوض بودن دشمنان حضرت علی علیه السلام: مثل آیه قل لا اسئلکم علیه اجرا الامودت فی القربی. که پیامبر فرمودند منظور از قربی علی و فاطمه و حسن و حسین هستند.

۲) تلاش پیامبر در حمایت از خط امامت (۳) خبر دادن از غیب و کرامات حضرت علی علیه السلام: مثل خبر دادن از عمارت بغداد و حکمرانی بنی عباس و ذکر کردن حالات آنها. خبر دادن از چگونگی مرگ خالد بن عرطفه.

۴) خبر دادن از واقعه کربلا در جریان جنگ صفين

۵. عرصه های گوناگون افضلیت امام علی علیه السلام بر صحابه را نام ببرید. عرصه علمی، ایمانی، جهادی، سلوکی و اخلاقی.

۶. هر یک از آیات و روایات زیر به کدام بعد فضیلت حضرت علی علیه السلام اشاره دارد؟

تراهم رکها سجدا : ایمانی

یطعمون الطعام على حبه مسکينا و يتیما و اسیرا : سلوکی و اخلاقی

انا مدینه العلم و على بابها : علمی

و من الناس من يشرى نفسه ابتغاء مرضات الله : سلوکی و اخلاقی